

ERFRECHT

Hoe kunnen grootouders het best hun minderjarige kleinkinderen bevoordelen?

Grootouders willen hun – minderjarige – kleinkinderen vaak een mooie start geven in hun volwassen leven. Vaak weten zij echter niet altijd welke mogelijkheden zij hiervoor ter beschikking hebben of welke de gevolgen van dergelijke overdracht zullen zijn.

Jos en Maria zijn zo'n grootouders die hun 2 minderjarige kleinkinderen, Tom en Ann, een financieel steuntje in de rug willen geven. Zij vragen zich af hoe zij dit kunnen realiseren en er tevens voor kunnen zorgen dat het geld wel degelijk terecht komt bij hun kleinkinderen en dat zij hier geen domme dingen mee zullen doen.

Waar moeten Jos en Maria rekening mee houden?

Eerst en vooral moeten Jos en Maria beslissen of zij hun kleinkinderen een vermogen willen nalaten als zij er niet meer zijn of dat de kleinkinderen al over het geld mogen beschikken tijdens hun leven. Het antwoord op deze vraag zal in grote mate de manier van vermogensoverdracht bepalen: via testament of via schenking.

In elk geval zullen zij hierbij rekening moeten houden met de reserve van hun eigen kinderen. Deze bedraagt sinds 1 september 2018 steeds de helft van het weder-samengesteld vermogen¹. Dit betekent dat Jos en Maria vrij zijn om met de andere helft van hun vermogen te doen

en te laten wat zij willen. Daarnaast is het belangrijk om te weten dat het in casu minderjarige kleinkinderen betreft. Welnu, zolang Tom en Ann minderjarig zijn, zullen hun ouders Erwin en Anja –binnen bepaalde grenzen– het beheer uitoefenen van de door hun kinderen ontvangen fondsen. Zij zullen eveneens recht hebben op de inkomsten uit dit vermogen. Dit alles vloeit voort uit het ouderlijk gezag en het ouderlijk vruchtgenot dat door beide ouders samen –of de langstlevende ouder alleen– wordt uitgeoefend, zelfs ingeval van een echtscheiding.

De handelingsonbekwaamheid van Tom en Ann heeft eveneens gevolgen voor de aanvaarding van het legaat of de schenking.

Een legaat –toebedeeld aan een min-

¹ Wedersamengesteld vermogen = fictieve massa = vermogen op datum van het overlijden + in het verleden gedane schenkingen – schulden.

derjarige- zal enkel door de ouders aanvaard kunnen worden mits een bijzondere machtiging van de vrederechter. Het is ook mogelijk dat de vrederechter dan beslist slechts te aanvaarden onder het voorrecht van boedelbeschrijving, met de opmaak van een inventaris dus.

De schenking die gedaan wordt aan minderjarige kleinkinderen kan daarentegen zonder tussenkomst van de vrederechter aanvaard worden door één van de ouders (bijvoorbeeld door Erwin).

Bovendien mag men niet vergeten dat Tom en Ann vanaf hun 18de verjaardag in principe onbeperkt toegang zullen hebben tot het aan hen overgedragen vermogen, net als tot de eruit voortvloeiende inkomsten.

Wat zijn de fiscale gevolgen als Jos en Maria een testament opmaken?

Een eerste mogelijkheid zou zijn dat Jos en Maria overgaan tot het opmaken van een testament. Zij kunnen hun kleinkinderen dan een mooie som nalaten zonder dat zij tijdens hun leven reeds afstand moeten doen van hun vermogen.

Bij het opmaken van een testament moeten Jos en Maria er wel rekening mee houden dat hun kleinkinderen erfbelasting verschuldigd zullen zijn over hetgeen zij van hun grootouders krijgen. Hoeveel erfbelasting Tom en Ann zullen moeten betalen is afhankelijk van het bedrag dat hun grootouders hen willen nalaten.

De tarieven in rechte lijn bedragen in het Vlaams Gewest 3% (over de eerste 50.000 EUR), 9% (over de volgende schijf van 200.000 EUR) en 27% (over hetgeen elk kleinkind van de grootouders krijgt boven de 250.000 EUR). Tarieven die overigens afzonderlijk worden toegepast op het roerend en het onroerend erfdeel dat ontvangen wordt en per kleinkind wordt berekend.

De belastingdruk kan dus aanzienlijk worden beperkt naarmate Jos en Maria meer nalaten aan Tom en Ann, behalve als het zou gaan om een zogenaamde "bescheiden nalatenschap".

Erfgenamen in rechte lijn -en dus ook kleinkinderen- kunnen immers genieten van een belastingvermindering op voorwaarde dat hun netto-erfdeel (zijnde de som van hun roerend en onroerend aandeel in de nalatenschap) minder bedraagt dan 50.000 EUR. Deze vermindering wordt berekend op basis van de volgende formule: $500 \text{ EUR} \times (1 - \text{netto-erfdeel}/50.000 \text{ EUR})$.

Dit betekent dat de erfbelasting volledig geneutraliseerd wordt door de vermindering indien het netto-legaat max 12.500 EUR bedraagt. Jos en Maria kunnen m.a.w. dus 12.500 EUR per kleinkind nalaten zonder dat Tom en Ann hier erfbelasting over moeten betalen want 3% op 12.500 EUR = 375 terwijl de vermindering ook gelijk is aan 375 EUR want $1 - 12.500/50.000 = 0,75 \times 500 = 375 \text{ EUR}$.

Laten Jos en Maria daarentegen 50.000 EUR na aan hun kleinkinderen, dan is de erfbelasting -die 1.500 EUR bedraagt- nog steeds beperkt maar eens men meer dan 50.000 EUR per kleinkind zal nalaten, komt men terecht in de hogere schijven van 9% en 27%.

Hoe kunnen Jos en Maria de gevolgen van de minderjarigheid van Tom en Ann opvangen?

Naast het feit dat Jos en Maria ervoor willen zorgen dat de kleinkinderen zo veel mogelijk overhouden van wat zij geven, willen ze ook zeker zijn dat de gelden in de juiste handen terechtkomen en dat er zorgvuldig mee wordt omgesprongen.

Als Jos en Maria willen dat naast het gelegateerde vermogen ook de inkomsten daarvan aan hun kleinkinderen toekomen gedurende hun minderjarige leeftijd, kunnen zij in hun testament het vruchtgenot van de ouders ontnemen.

Daarnaast kunnen zij een clause opnemen inzake de onbeschikbaarheid van het vermogen tot aan de meerderjarigheid van Tom en Ann, evenals de kapitalisatie van de inkomsten.

Voorts kan er een zogenaamde bewindsclause in het testament voorzien worden waarin het beheer van het aan de klein-

Erfgenamen in rechte lijn kunnen genieten van een belastingvermindering op voorwaarde dat hun netto-erfdeel (zijnde de som van hun roerend en onroerend aandeel in de nalatenschap) minder bedraagt dan 50.000 EUR.

Door het tussenschakelen van een maatschap kan u een verregaande controle inbouwen en zelf de spelregels vastleggen.

kinderen toekomstige vermogen tijdelijk worden overgedragen aan een derde. Deze derde zou bijvoorbeeld Erwin, de zoon van Jos en Maria en papa van Tom en Ann, kunnen zijn.

Deze bewindclausule kan men zo modulieren dat zij niet enkel van toepassing is tijdens de minderjarigheid van de kleinkinderen maar ook nadat zij 18 jaar zijn geworden.

Over de geldigheid van een bewindsclausule bestaat er heel wat onenigheid en deze discussie zou ons te ver leiden. Het is in ieder geval aan te raden om bij het bepalen van de duur van de bewindvoering realistisch tewerk te gaan en geen onaanvaardbare duur te voorzien. Een bewindvoering tot de leeftijd van 50 jaar is een voorbeeld van zo'n onaanvaardbare duur. Kortom geldt hier het motto "baat het niet, dan schaadt het niet".

En hoe zit het met de schenking?

Als Jos en Maria daarentegen zouden kiezen voor een -notariële- schenking tijdens hun leven dan kan deze gebeuren aan een schenkbelasting van 3%.

Tenzij de grootouders besluiten om te opteren voor een onrechtstreekse schenking (een bankgift), waarbij men in principe geen schenkbelasting verschuldigd is. Nadeel is echter dat Jos en Maria de schenking drie jaar moeten overleven. In dit geval is uiteraard steeds de mogelijkheid om -bij een zware ziekte- over te gaan tot een spontane registratie, met betaling van 3% schenkbelasting.

Als het om een schenking gaat van minder dan 50.000 EUR is het zelfs niet nodig om een registratie te voorzien (als de kleinkinderen geen testamentair legaat krijgen) want de mogelijke erfbelasting zal dan toch steeds minder bedragen dan de schenkbelasting van 3%.

Kan hier één en ander voorzien worden om het familievermogen te beschermen?

Wanneer de grootouders een schenking overwegen naar Tom en Ann dan kunnen zij hier een voorbehoud van vruchtgebruik voorzien. Op deze wijze behouden Jos en Maria het -levenslange- vruchtgebruik over de geschonken goederen.

Hetgeen betekent dat zij levenslang van de inkomsten kunnen genieten en tevens het beheer van de geschonken tegoeden behouden. Het is pas na het overlijden van Jos én Maria dat Tom en Ann vrij kunnen beschikken over hetgeen geschonken werd.

Het voorbehoud van vruchtgebruik is een goede controle-techniek maar heeft ook zijn beperkingen: de controle valt immers geheel weg bij het overlijden van de -langstlevende- vruchtgebruiker. Bovendien vereist een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik steeds een notariële schenkingsakte waarop dus ook schenkbelasting (en notariskosten) zal verschuldigd zijn.

Net zoals in een testament, kan ook in een bankgift of schenkingsakte worden voorzien dat er een bewindsclausule geldt.

Verdere bescherming kan dan ingebouwd worden door het opnemen van een zogenaamde uitsluitingsclausule, waarbij de geschonken goederen steeds blijven behoren tot het eigen vermogen van de begiftigde. Deze clausule kan overigens ook in het testament opgenomen worden.

Of nog een vervreemdingsverbod waarbij de begiftigde de geschonken goederen niet mag vervreemden, verpanden of hypothekeren tijdens het leven van de schenker(s). Men moet er wel rekening mee houden dat een dergelijk verbod beperkt moet zijn in de tijd - bijv. tot het overlijden van de schenker(s) - en dat er sprake moet zijn van een rechtmatig belang. Aan deze laatste voorwaarde wordt tegemoet gekomen door het voorbehoud van het vruchtgebruik of het opnemen van een -facultatieve- financiële last.

Kan de maatschap ook soelaas brengen?

Gaat het over een belangrijk vermogen, dan wordt in het kader van successieplanning ook wel beroep gedaan op de maatschap waar men dan -een gedeelte van- het roerend vermogen inbrengt in ruil voor maatschapsdelen. Vervolgens zullen de spelregels rond het ingebrachte

vermogen vastgelegd worden.

Zo zouden Jos en Maria aangesteld kunnen worden als zaakvoerders van de maatschap. Hierdoor behouden zij levenslang de controle over de geschonken fondsen. Hun beider overlijden –alvorens Tom en Ann een bepaalde leeftijd hebben bereikt– kan dan weer opgevangen worden door het aanstellen van Erwin als opvolgend zaakvoerder.

Jos en Maria kunnen ook voorzien dat de maatschap blijft bestaan zolang Tom en Ann de leeftijd van bijvoorbeeld 25 jaar niet bereikt hebben.

Daarnaast kunnen er ook bepaalde regels opgelegd worden met betrekking tot de verdeling van de winsten van de maatschap en kan zelfs voorzien worden in een bepaalde jaarlijkse uitkering ten voordele van Jos en Maria en/of Tom en Ann, in afwachting van het bereiken van voormelde leeftijd. In dit kader kunnen eveneens overdrachts- en of uittredingsbeperkingen opgenomen worden.

Maar let wel op indien er bij de oprichting

van de maatschap minderjarigen betrokken zijn. In dit geval zal de inbreng van het vermogen van de minderjarige immers een voorafgaande machtiging van de vreederechter vereisen. Willen Jos en Maria dit vermijden dan kunnen zij eerst overgaan tot het oprichten van de maatschap om vervolgens de aldus ontvangen delen aan Tom en Ann te schenken. Deze schenking kan immers door Erwin aanvaard worden zonder inmenging van een derde.

Toch merken we dat de maatschap vandaag de dag minder dan vroeger aangewend wordt in het kader van een successieplanning. Dit heeft wellicht te maken met een aantal verplichtingen die enkele jaren geleden werden ingevoerd voor de maatschap. Zo zal de maatschap ingeschreven moeten worden in de Kruispuntbank voor Ondernemingen, zal de zaakvoerder de gegevens van de uiteindelijke begunstigden moeten laten opnemen in het UBO-register en zal men –in bepaalde gevallen– zelfs een dubbele boekhouding moeten voeren.

Conclusie: plannen naar uw -minderjarige- kleinkinderen heeft een aantal voordelen

Door ook al iets voor uw kleinkinderen te voorzien kan u hen een extra financiële steun geven aan het begin van hun actieve leven. Deze mooie start zal gerealiseerd kunnen worden zonder dat u tijdens uw leven afstand doet van uw vermogen, althans voor zover u opteert voor de opmaak van een testament, al dan niet met bewindsclausule.

Zou u besluiten om een schenking te doen, dan kan u bepaalde voorzieningen treffen om uw kleinkinderen te behoeden voor onbezonnen uitgaven door het opnemen van een bewindsclausule eventueel nog gekoppeld aan een uitsluitingsclausule en een (tijdelijk) vervreemdingsverbod. U kan zelfs zo ver gaan om uzelf nog het vruchtgebruik voor te behouden.

Door het tussenschakelen van een maatschap kan u bovendien een vergaande controle inbouwen en zelf de spelregels vastleggen. U moet dan wel

rekening houden met de bijkomende –administratieve– verplichtingen die in dit verband gelden.

Dit alles zal – last but not least – aanleiding geven tot een besparing van erfbelasting. Door uw kleinkinderen via uw testament bij uw planning te betrekken, zal uw vermogen immers verdeeld worden over meerdere erfgenamen die allen van het meest gunstige tarief ‘in rechte lijn’ genieten. Bovendien zal dit deel van uw vermogen bij het overlijden van uw kinderen niet aan erfbelasting onderworpen worden aangezien uw kleinkinderen het vermogen al rechtstreeks van u hebben verkregen.

De keuze voor een schenking zal dan weer tot gevolg hebben dat –door de betaling van 3 % schenkbelasting de geschonken roerende goederen meteen bij uw kleinkinderen terechtkomen en dus uit uw vermogen verdwijnen.

Tenzij u opteert voor de bankgift: in dit geval is er geen erf- noch schenkbelasting verschuldigd, in zoverre u de fameuze driejaarstermijn overleeft.

U zal er wel zorg voor moeten dragen dat de reserve van uw kinderen door een dergelijke overdracht niet geschonden wordt, tenzij zij hiermee uiteraard –na uw overlijden– akkoord gaan.

Kortom, er zijn tal van mogelijkheden om uw kleinkinderen te bevoordelen. Hoeveel u naar hen wenst over te dragen, op welke wijze en onder welke voorwaarden is evenwel afhankelijk van uw persoonlijke wensen. Het is dan ook raadzaam om één en ander nauwkeurig door te nemen en te bespreken met onze specialisten. Enkel op deze wijze zal uw successieplanning de tand des tijds doorstaan. •